

Saksbehandler: Reidun Kathrin Dahl Kristiansen**Rådmann:** Vibeke Vikse Johnsen

Saksnr.	Utvalg	Møtedato
	Hovedutvalg teknisk og miljø	
	Eldrerådet	
	Råd for mennesker med nedsatt funksjonsevne	
	Karmøy ungdomsråd	
	Hovedutvalg helse og omsorg	
	Formannskapet	
	Hovedutvalg oppvekst og kultur	
	Kommunestyret	

Kommunens systematiske folkehelsearbeid - løpende oversikt høsten 2021

Saksutredning

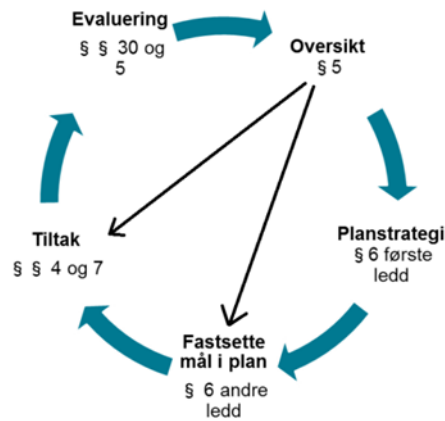
Bakgrunn for saken

I følge folkehelseloven (LOV-2011-06-24-29) er folkehelse «*befolkningens helsetilstand og hvordan helsen fordeler seg i en befolkning*» (§3 bokstav a). Formålet med folkehelseloven er å bidra til en samfunnsutvikling som fremmer folkehelse, og utjevner sosiale helseforskjeller. Loven er sektor- og etatsovergripende og gir statlige myndigheter, fylkeskommunen og kommunen ansvar for folkehelsearbeidet. Blant annet pålegger loven kommunene å utarbeide en oversikt over helsetilstand og påvirkningsfaktorer i sin kommune (§5).

”Helse i alt vi gjør” er kjernen i folkehelsearbeidet. Prinsippet skal bidra til at befolkningens helse blir ivaretatt på politisk nivå og på tvers av de ulike etatene i kommunen. Folkehelsepolitikk handler om å legge til rette for den enkelte gjennom en samfunnsutvikling som gir gode betingelser for helse. Det skal være enkelt for befolkningen å ta sunne valg. Samtidig må det være en balanse mellom fellesskapets ansvar for befolkningens helse og den enkeltes ansvar for egen helse.

Det systematiske folkehelsearbeidet

Folkehelsearbeidet skal ifølge loven utføres som en langsiktig og systematisk oppgave. Det systematiske folkehelsearbeidet, og forløpet, er illustrert i figuren som vises under. Pilene indikerer sammenhengen mellom de ulike paragrafene. De ulike paragrafene vil kort forklares.

- **§5 Oversikt:** Kommunen skal ha oversikt over helsetilstanden og påvirkningsfaktorene i befolkningen, slik at de får et tydelig bilde av hva som er lokale helseutfordringer i den enkelte kommune. Denne oversikten innebærer at kommunen skal utarbeide et system for løpende oversikt over helsetilstanden i befolkningen og at det hvert 4. år skal utarbeides et skriftlig oversiktsdokument.
- **§6 Planstrategi:** Oversiktsdokumentet og løpende oversikt skal inngå som grunnlag for kommunens planstrategi.
- **§7 Fastsette mål i plan:** Kommunen skal i planarbeidet fastsette overordnede mål og strategier for folkehelsearbeidet som skal gjelde for hele kommunen. Disse skal være egnet til å møte de utfordringene kommunen står overfor.
- **§§4 og 7 Tiltak:** Folkehelseloven pålegger også kommunen å iverksette nødvendige tiltak for å møte utfordringene med de virkemidlene kommunen har.
- **§§ 30 og 5 Evaluering:** Kommunene skal evaluere folkehelsearbeidet for å se om det gir ønsket effekt, samt treffer med utfordringsbildet.

Oversikt over helsetilstanden og påvirkningsfaktorer

I følge § 5 i folkehelseloven skal kommunene ha oversikt over helsetilstand og påvirkningsfaktorer for helse i kommunen. Dette er et viktig element i kommunens overordnede strategiske folkehelsearbeid. Med helsetilstand menes befolkningens helse målt ved ulike indikatorer. Eksempel på indikatorer er trivsel, røyking, trafikkuulykker m.m. For å tilegne denne kunnskapen og oversikten, har kommunen lovmessig plikt til å utarbeide:

1. En skriftlig oversikt over helsetilstanden hvert 4. år (skriftlig oversiktsdokument)
2. Løpende oversikt over helsetilstanden i befolkningen (kontinuerlig arbeid)

1. Oversiktsdokumentet

Oversiktsdokumentet skal danne grunnlag for planstrategien og øvrige kommunale planer. Dette er fordi planstrategien og planene i kommunen skal utarbeides med utgangspunkt i det faktiske utfordringsbilde. Kommunen skal særlig vie oppmerksomhet til trekk ved utviklingen som kan skape eller opprettholde sosiale forskjeller. Forskrift om oversikt over folkehelsen § 3, fastsetter hvilke temaer oversiktsdokumentet skal inneholde.

Oversiktsdokumentet er et oppslagsverk med oppsummerende tabeller som vurderer årsaksforhold og konsekvenser. For å gjøre oversiktsdokumentet mer oversiktlig er det i tillegg utarbeidet en kortversjon. Denne peker på de viktigste utfordringene og forsøker å se områdene i en forenklet sammenheng. Kortversjonen erstatter ikke den komplette oversikten.

I kortversjon kom det frem at følgende innsatsområder var viktige basert på utfordringsbildet:

1. Inkluderende oppvekst
2. Sosial ulikhet skaper helseforskjeller
3. Seniorressursen
4. Livskvalitet og psykisk helse
5. Fysisk aktivitet for alle
6. Helsefremmende lokalsamfunn

Gjeldende oversiktsdokument ble vedtatt i kommunestyret 21.09.2020 (sak nr. 119/20), og arbeidet med nytt oversiktsdokument starter opp i 2023.

2. Løpende oversikt

Hensikten med løpende oversikt er å sikre folkehelsehelseperspektivet i perioden mellom planlovgivningens fireårsintervaller. Dette er en del av et kunnskapsbasert og systematisk folkehelsearbeid. Det er ikke vanntette skiller mellom arbeidet med løpende oversikt og det samlede oversiktsdokumentet. Arbeidene er gjensidig avhengige av hverandre. Den løpende oversikten og oversiktsdokumentet skal øke kunnskapsnivået slik at utfordringene i samfunnet identifiseres, og videre at bedre beslutninger tas.

Løpende oversikt krever ikke en spesiell eller særskilt dokumentasjon, og forskrift om oversikt over folkehelsen § 4, henviser til at oversiktsarbeidet skal dokumenteres på hensiktsmessig måte som en del av ordinær virksomhet.

Det er samlet inn statistikk og data fra ulike sektorer og enheter i kommunen. Dette har statistikkgruppen ansvar for. Statistikkgruppen er tverretattlig og består av en representant fra helse og omsorg, en fra oppvekst og kultur, en fra NAV og folkehelsekoordinator. Representantene går til sine etater for å fremskaffe statistikk. Statistikken skal gjennomgås og drøftes av statistikkgruppen før den legges fram for rådmannens ledergruppe. Rådmannens ledergruppe har ansvar for å spre informasjonen i organisasjonen. Det skal tilstrebes at det løpende oversiktsarbeidet skal være mest mulig anvendelig i kommunal drift og langsiktig planlegging. Løpende oversikt bør også legges frem politisk.

Løpende oversikt for 2021 er utformet som en presentasjon med notater, som forklarer statistikken som fremstilles. Temaene i løpende oversikt 2021 er befolkningsutvikling, arbeidsledighet, helse og livskvalitet, skole og læringsmiljø, samt folkehelseprofil fra 2021.

Oppsummering av funn fra løpende oversikt 2021 (basert på vedlagt presentasjon)

- Befolkningsutvikling
 - o Det blir flere eldre over 80 år.
 - o Andelen som bor i lavinntekt er økende i kommunen, men ligger under landsgjennomsnittet.
- Arbeidsledighet/uføre/sosialhjelp
 - o Det er færre som mottar sosial stønad i Karmøy kommune i 2021 enn tidligere, men antall barnefamilier som mottar sosialhjelp øker.
- Helse og livskvalitet
 - o Karmøyungdommen er mindre fornøyd med lokalmiljø og føler seg mindre trygge i lokalmiljø enn landsgjennomsnittet.

- Ungdom som melder om depressive symptomer og ensomhet er økende, og ligger noe over landsgjennomsnittet.
- Ungdom og voksne i Karmøy er mindre fysisk aktive enn landsgjennomsnittet.
- Flere ungdom i Karmøy bruker mye tid på skjerm.
- Karmøy kommune skårer positivt i forhold til landsgjennomsnittet når det kommer til alkohol for både ungdom og voksne.
- Brukerplan: hos brukere med rus og psykisk helseproblem øker gjennomsnittsalderen. Bedre oppfølging av brukerne.
- Skole og læringsmiljø
 - Elevene i Karmøy ligger litt under landsgjennomsnittet når det kommer til regning og lesing i 5. og 8. trinn.
 - Mobbing skårer vi noe bedre enn landsgjennomsnittet på 7. og 10. trinn.
- Folkehelseprofil 2021
 - Eksempler på faktorer kommunen skårer positivt på i forhold til landsgjennomsnittet: vedvarende lavinntekt, bor trangt, gjennomføring av vdg. opplæring, forventet levealder hos kvinner
 - Eksempler på faktorer kommunen skårer negativt på i forhold til landsgjennomsnittet: ikke i arbeid eller utdanning, fornøyd med lokalmiljø, trygge i lokalmiljø, fysisk aktivitet, skjermtid, fornøyd med helse

Viktige innsatsområder basert på løpende oversikt

Funnene fra løpende oversikt 2021 viser at innsatsområdene beskrevet i kortversjonen av oversiktsdokumentet fortsatt er like aktuelle. Derfor tilrådes det at folkehelsearbeidet gjennomføres strategisk og langsiktig basert på følgende innsatsområder: inkluderende oppvekst, sosial ulikhet skaper helseforskjeller, seniorressursen, livskvalitet og psykisk helse, fysisk aktivitet for alle og helsefremmende lokalsamfunn. Særlig blir arbeidet med inkluderende oppvekst, psykisk helse og tidlig innsats, som igjen kan være med å redusere sosiale ulikheter i helse, viktige fremover. Dette vil også være viktig i arbeidet med å nå målsetningene kommunen har satt seg basert på FNs bærekrafts mål.

Vedlegg:

Løpende oversikt over folkehelsen 2021 med notater